

ційними засобами навчання (систематичне відпрацювання практичних навичок, виконання складних ситуаційних завдань та інші) здатні забезпечити ефективні умови для підготовки майбутніх лікарів, які будуть конкурентоспроможними на сучасному стоматологічному ринку праці.

Курс навчання лікарів-інтернів на кафедрі з циклу «Ортодонція» завершується атестацією у вигляді професійно-орієнтованого заліку з профільної дисципліни.

Отже, навчальний процес лікарів-інтернів на кафедрі післядипломної освіти лікарів-ортодонтів багатогранний, ураховує всі фактори, що впливають на його ефективність, спрямований на індивідуалізацію навчання слухачів і ставить за мету підвищити якість їхньої підготовки й розвинення професійного клінічного мислення.

Список використаної літератури

1. Булах І.Є. Медична освіта у світі та в Україні / І.Є. Булах, О.П. Волосовець, В.С. Москаленко та ін. – К. : Книга плюс, 2005. – 384 с.
2. Виженко Є.Є. Роль сучасних інформаційних технологій у підготовці лікарів-курсантів на циклі спеціалізація з фаху «Ортодонція» / Є.Є. Виженко, В.Д. Куроедова, О.А. Стасюк, Ю.К. Сокологорська-Нікіна // Актуальні проблеми вищої медичної освіти в Україні : матеріали навч.- наук. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 21 березня 2019 р. – Полтава, 2018. – С. 216–217.
3. Галич Л.Б. Сучасні методи контролю рівня знань лікарів-інтернів на кафедрі післядипломної освіти лікарів-ортодонтів із предмета «Ортодонція» / Л. Б. Галич, Ю. К. Сокологорська-Нікіна, О. М. Макарова [та ін.] // Актуальні питання контролю якості освіти у вищих медичних навчальних закладах : матеріали наук.-практ. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 22 березня 2018 р. – Полтава, 2018. – С. 47–48.
4. Ніколішина Е. В. Інноваційні технології в підготовці та сучасній післядипломній освіті лікарів-стоматологів / Е. В. Ніколішина, А. В. Марченко, І. А. Ніколішин // Актуальні проблеми сучасної вищої медичної освіти в Україні : матеріали навч.-наук. конф. з міжнар. участю, Полтава, 21 березня 2019 р. – Полтава, 2019. – С. 151–152.
5. Стрельников, В. Ю., Іленко, Н. М., Литовченко, І. Ю., Ніколішина, Е. В. (2021). Навички викладача-фасілітатора для формування професійних компетентностей лікарів-стоматологів в умовах комп'ютерно-орієнтованої освіти. Імідж сучасного педагога. 1(196). С. 45–51. <http://isp.poippo.pl.ua/article/view/224351>

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ХІМІЇ ІНОЗЕМНИМ СЛУХАЧАМ НА ПРОПЕДЕВТИЧНОМУ ЕТАПІ НАВЧАННЯ

Овчаренко О.В., Кушпіль Н.О., Іотова І.М.

Полтавський державний медичний університет

Розглядаються основні питання викладання хімії іноземним слухачам на пропедевтичному етапі навчання з метою базової науково-теоретичної підготовки майбутніх студентів до подальшого навчання в закладах вищої освіти.

Ключові слова: іноземні слухачі, пропедевтичний етап навчання, викладання хімії.

The paper considers the main issues of teaching chemistry to foreign students at the propaedeutic stage of study in order to basic scientific and theoretical preparation of students for further study in higher education.

Key words: foreign students, propaedeutic stage of study, teaching chemistry.

Сучасний етап перебудови вищої освіти й суттєве збільшення чисельності контингенту іноземних громадян, які здобувають фахову освіту в Україні, зумовлюють потребу у всебічному пошуку актуальних і ефективних методів, які б дозволили сформувати міжкультурну, мовну й професійну компетентність майбутніх спеціалістів. Частина іноземців починають своє навчання в структурах доуніверситетської підготовки, основним завданням яких є створення оптимальних умов для швидкої адаптації до освітньої системи нашої країни й набуття комунікативної компетенції. Вивчення науково-природничих дисциплін на пропедевтичному етапі передбачає, насамперед, оволодіння мовними й предметними знаннями в навчально-науковій сфері спілкування. Для іноземних громадян повноцінне знання мови навчання, української зокрема, є невід'ємною умовою отримання фахових знань, а також необхідним засобом професійного спілкування [1]. З огляду на це, актуальними залишаються такі важливі питання як організація навчального процесу, впровадження інноваційних форм навчання й якісного методичного забезпечення навчальних предметів саме на пропедевтичному етапі.

Питання становлення й розвитку системи підготовки іноземців до навчання в ЗВО України стали предметом вивчення багатьох науковців. Наразі останні дослідження зосереджені на педагогічних аспектах фахової підготовки іноземних слухачів в умовах дистанційного навчання [2]. Багато вітчизняних фахівців досліджують шляхи впровадження інноваційних освітніх технологій у навчальний процес, формування мотиваційної сфери в іноземних студентів [3]. Однак висвітлення методологічних питань викладання хімії іноземним слухачам залишається доволі обмеженим. Хімія є важливим експериментально-теоретичним предметом, що забезпечує навчально-наукову й професійно-орієнтовану підготовку іноземних слухачів у блоці природничих дисциплін (поряд із біологією, математикою, фізикою). Початковий курс хімії містить базові наукові відомості, засвоєння яких є необхідною передумовою для здобуття нових фахових знань і всебічного розуміння біохімічних і молекулярних механізмів як нормальних фізіологічних функцій, так і розвитку патологічних процесів. Навчальний матеріал із курсу хімії, що вивчається на пропедевтичному етапі, спрямований на формування чіткого розуміння принципів засвоєння наукової інформації й має на меті підготувати майбутніх студентів-медиків до подальшого навчання в закладах вищої освіти. Послідовне й цілеспрямоване вивчення розділів дисципліни "Хімія" сприяє засвоєнню загальнонаукової (наприклад, «атом», «молекула», «структура», «явище», «властивості» тощо) і спеціальної лексики («валентність», «галогенування», «гібридизація», «оксиди», «основи», «гідроліз», «ступінь окиснення» тощо), усебічному розумінню природних явищ і хімічних законів, формуванню сучасних уявлень про природничо-наукову картину в цілому.

Хімія як природничу дисципліну закладає фундаментально-теоретичні основи для подальшого засвоєння навчального матеріалу з біохімії, фармакології, нормальної та патологічної фізіології тощо. Найважливішими завданнями викладання хімії на пропедевтичному етапі навчання є формування понятійного апарату, вивчення спеціальної професійно значимої термінології медичного напрямку. Розуміння, запам'ятовування й відтворення хімічних термінів формує початковий етап завоювання навчального матеріалу й слугує підґрунтям для подальшого вивчення предмета. Вирішити ці завдання дозволяє організація доуніверситетської підготовки іноземних слухачів із упровадженням у навчальний процес саме таких форм і методів навчання, які використовуються на етапі фахової підготовки, зокрема виконання практичних і лабораторних робіт, слухання й конспектування лекцій, читання підручників, а далі – написання історій хвороб, участь у студентських семінарах, виступи з власними доповідями, вивчення наукових статей і монографій. Зважаючи на це, актуальним залишається питання всебічного розвитку комунікативних умінь і навичок в усіх видах мовленнєвої діяльності, а також корегування, доповнення, систематизація знань із профільних науково-природничих дисциплін.

Організація навчальної роботи навчально-наукового центру з підготовки іноземних громадян ПДМУ базується на міжпредметній координації з кафедрами фундаментальних науково-природничих дисциплін. Це дозволяє узгодити зміст і обсяг навчальної інформації на основі міждисциплінарної взаємодії й постійно доповнювати й оновлювати комплекс навчальних посібників із хімії. Дотримуючись принципів комунікативної методики, викладачами центру були розроблені навчальні посібники "Загальна хімія" [4], "Неорганічна хімія"; полімовні термінологічні словники (переважно арабською, англійською і французькою мовами); оновлено інструктивні матеріали до проведення лабораторних робіт із хімії, біології й фізики включно з рекомендаціями щодо систематизації й узагальнення знань, комплекс довідкових матеріалів "Основні поняття та закони хімії", "Періодична система елементів і будова атома", "Типи хімічного зв'язку", "Валентність і ступінь окиснення" тощо. Ураховуючи те, що на початку вивчення хімії іноземні слухачі мають недостатній рівень володіння мовою дисципліни, обсяг навчального матеріалу посібників максимально обмежений і чітко співвіднесений із програмою з української мови як іноземної. Основним залишається питання поєднання процесу навчання з одночасним формуванням базових навичок загальнонаукового мовлення нерідною мовою.

Слід зазначити, що саме на етапі пропедевтичної підготовки доцільним є поступове впровадження в навчальний процес такої форми організації навчання як лекції. Переваги цієї форми навчання в тому, що іноземні слухачі мають змогу засвоїти більший обсяг навчальної інформації, покращити навички аудіювання й конспектування, ураховуючи попередній досвід і сформованість навичок у цих видах мовленнєвої діяльності. Лекція розкриває основні положення теми, ознайомлює іноземних слухачів із науковою проблемою, розкриває взаємозв'язки з раніше вивченими темами дисципліни. Лекційні заняття нерозривно поєднуються з практичними заняттями, слугують теоретичним підґрунтям для поглиблення й систематизації знань. Практика роботи з іноземними слухачами навчально-наукового центру з підготовки іноземних громадян ПДМУ свідчить, що читання лекцій із хімії ефективно розпочинати на 14-15 тижні навчання, коли усунуті основні комунікативні бар'єри. Найбільші труднощі в іноземних слухачів виникають саме під час конспектування через загалом низький рівень підготовленості до засвоєння й усебічного розуміння навчальної інформації, невміння виділяти головні моменти. Доречно звернути увагу на труднощі запису ряду хімічних перетворень з огляду на те, що більшість іноземних слухачів недостатньо розуміють специфічну предметну символіку, мають різні рівні базової підготовки. Приміром, у більшості країн, зокрема в країнах Південної Африки, досить несистематизовано вивчаються теорії хімічної будови органічних сполук, що значно ускладнює розуміння основних принципів класифікації й номенклатури під час розгляду базового розділу курсу органічної хімії. У цьому контексті особливої актуальності набуває питання застосування мультимедійних технологій, що особливо важливо під час пояснення термінологічних понять. Використання комплексу мультимедійних презентацій під час лекційних і практичних занять структурує й полегшує навчальну роботу, дозволяє підвищити її інформативність і результативність. Активне застосування презентацій до навчального процесу дає змогу ілюструвати текстовий матеріал схемами перебігу хімічних реакцій, фотографіями, малюнками, таблицями, відеофрагментами й анімацією, що значно поглиблює можливості семантизації нової інформації. Отже, використання комплексу наочних засобів допомагає іноземним слухачам установлювати зв'язки між побаченим і почутим, що сприяє запам'ятовуванню й розвитку абстрактного мислення в цілому.

Підсумовуючи, зазначимо, що задля успішного вирішення основного завдання пропедевтичного етапу навчання – формування предметно-професійної комунікативної компетенції – варто дотримуватися принципів адаптованості й відповідності навчального матеріалу, підтримувати взаємозв'язок між теоретичними знаннями й практичним застосуванням, активно впроваджувати в навчальний процес сучасні інформаційні технології.

Список використаної літератури

1. Богиня Л.В. Професійно-орієнтована складова навчальних матеріалів інтенсивного курсу мовної підготовки іноземних громадян // Ключові аспекти формування у полікультурному середовищі іноземної комунікативної компетенції сучасного студентства: збірник наук. праць міжнар. наук.-метод. семінару (м. Харків, 21 травня 2019 р.). Харків, 2019. С. 254.
2. Козак К. Виклики дистанційного навчання для студентів-іноземців // Актуальні питання організації навчання іноземних студентів в Україні : V Міжнародна науково-методична конференція (м. Тернопіль, 14–16 жовтня 2020 р.). Тернопіль, 2020. С. 164.
3. Кулініченко А.К. Інноваційні методи навчання студентів – іноземних громадян у закладах вищої медичної освіти України // Інноваційні ініціативи організації навчання іноземних здобувачів вищої освіти: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 2020 р.). Харків, 2020. С. 160.
4. Кушпіль Н.О., Криворучко Т.Д. Загальна хімія: навч. посібник для іноземних слухачів підготовчих факультетів / Н.О. Кушпіль, Т.Д. Криворучко. Полтава: ТОВ НВП "Укрпромторгсервіс", 2020. 134 с.